

از پسی طوفان

بازگشت به مدرسه، بازسازی اعتماد و جبران یادگیری

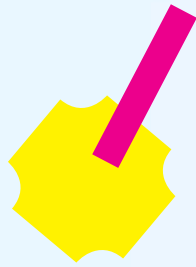
دکتر مهدی واحدی

دیدۀ است: ضعف زیرساخت پایدار، فشارهای روحی و روانی دانش آموزان و معلمان در شرایط بحران، نابرابری در دسترسی به تجهیزات و اینترنت، و مهم تر از همه، ضعف های جدی آموزش مجازی اضطراری در ایجاد «ارتباط انسانی» که قلب فرایند یاددهی یادگیری است. ارزشیابی های پایانی سال که به صورت برخط برگزار شدند نیز، به دلیل کنترل ناپذیر بودن شرایط (تعدد منابع، نبود نظارت مؤثر و اضطراب ناشی از جنگ)، تصویری واقعی از میزان یادگیری

می گیرد. بعد از حدود هشت ماه طولانی، پنج ماه آموزش مجازی اجباری در میانه شرایط جنگی و بحرانی کشور و سپس سه ماه تعطیلی تابستان، بالاخره زنگ مدرسه به صدا در می آید؛ اما این بار مدرسه پررنگ تر از همیشه «حضور» است.

بیا یاد صادق باشیم. ما نمی توانیم وارد کلاس شویم و وانمود کنیم هیچ اتفاقی نیفتاده است. کیفیت یادگیری در این هشت ماه، به دلایل متعدد، به طور عمیقی آسیب

همکاران گرامی، معلمان دلسوز، دانشجومعلمان مشتاق و همه علاقه مندان به آینده این سرزمین، سلام و درود بر شما! بازگشایی مدرسه ها همیشه با شور و شوق آغاز سال تحصیلی همراه است. اما امسال این بازگشایی طعم دیگری دارد؛ طعم آغازی که نه از روی عادت، که از سر امید و دغدغه شکل

۱. محتوای نظری و

مرور مفاهیم پایه را از طریق ویدئوهای کوتاه آموزشی (یادگیری خرد یا میکرولرنینگ) که خودتان باگوشی همراه ضبط می‌کنید، در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. دانش‌آموزان این ویدئوها را در خانه ببینند و سرکلاس به تحلیل و تمرین بپردازیم. این یعنی «کلاس معکوس» اما با هدف صرفاً جبرانی. در ضمن، توصیه می‌کنم از قابلیت ایجاد محتوای تعاملی در ابزارهایی مثل «هپارا»^۱ استفاده کنید. این ابزار به شما اجازه می‌دهد درون ویدئوها سؤال بگذارید تا مطمئن شوید دانش‌آموز واقعاً محتوا را دیده است. همچنین، از هوش مصنوعی غافل نشوید. ابزارهایی مثل «دیفیت»^۲ یا «مجیک اسکول ای‌آی»^۳ می‌توانند در چند دقیقه برای شما متن‌های سطح‌بندی‌شده، سؤال‌ها و سناریوهای متناسب با سطح هر دانش‌آموز تولید کنند. این یعنی نزدیک شدن به عدالت آموزشی واقعی.

۳. قلب‌تپنده جبران: سنجش مستمر و بازخورد شخصی‌شده

در شرایط عادی، آزمون پایان نیمسال تا حدودی وضعیت یادگیری را نشان می‌داد، اما حالا این روش اصلاً کارآمد نیست. شما به سنجش تکوینی هر جلسه نیاز دارید. مقصود امتحان نیست، بلکه گرفتن بازخورد سریع از تک‌تک دانش‌آموزان با ابزارهای ساده است. برای این موضوع و مبتنی بر فناوری آموزشی، توصیه می‌کنم از ابزارهای پاسخ‌دهی کلاسی مانند «پُل اوری‌وری» یا «قلم هوشمند»^۴ در کلاس‌های برخط، یا حتی برگه‌های ۴۰ با کدهای رنگی استفاده کنید. هر جلسه را با سه سؤال که از طریق یک رمزینۀ سریع پاسخ روی تخته نمایش می‌دهید شروع کنید. دانش‌آموزان با تلفن همراه خود به صورت ناشناس پاسخ می‌دهند و شما فوری تحلیلی آماری از میزان آمادگی کلاس دارید. همچنین، از برنامه‌های تلفن همراه ساخت پوشه کار الکترونیکی^۵ کمک بگیرید. از دانش‌آموزان بخواهید هر هفته یک ویدئوی کوتاه از حل یک مسئله یا توضیح یک مفهوم ضبط و ارسال کنند. این کار علاوه بر اینکه اضطراب امتحان می‌کاهد، تصویری واقعی از «یادگیری عمیق» به شما می‌دهد.

دانش‌آموزان به ما نشان ندادند.

پس با این وضعیت چه باید کرد؟ شروع سال تحصیلی حضوری را چگونه مدیریت کنیم تا هم به توانمندی‌های جدید احترام بگذاریم و هم عقب‌ماندگی‌های جدی را جبران کنیم؟ در این یادداشت، نه به عنوان یک نظرورزی خبر از میدان عمل، بلکه به عنوان هم‌سفر شما در مسیر تحول آموزشی، سه اقدام کلیدی را پیشنهاد می‌دهم. در این مسیر، فناوری آموزشی نه به عنوان کمک، که به عنوان بخش مهمی از راه‌حل ظاهر می‌شود.

۱. بازتعریف هدف: از تدریس کتاب‌ها بازسازی پیوندها

مهم‌ترین کاری که در هفته‌های اول باید انجام دهید، تدریس مفاهیم جدید نیست، اولین و حیاتی‌ترین اقدام، ارزیابی تشخیصی عمیق و بدون نمره است. فراموش کنید از دانش‌آموزان امتحان بگیرید. از فعالیت‌های بازی‌محور، بحث‌های گروهی، نقاشی، روایت‌گویی و حتی حرکت‌های نمادین استفاده کنید تا بفهمید هر دانش‌آموز دقیقاً کجای مسیر یادگیری ایستاده است. می‌توانید از نرم‌افزارهای سنجش تشخیصی تطبیقی استفاده کنید؛ ابزارهایی مثل «کوئیزیز» یا «پُل کت» (در صورت دسترسی) یا حتی پرسش‌نامه‌های ساده در «شاد» که سؤال‌هایشان بر اساس عملکرد قبلی دانش‌آموز تغییر می‌کنند. اگر دسترسی به این ابزارها محدود است، خودتان یک «نقشه راه یادگیری» طراحی کنید و با نظرسنجی سریع از طریق رمزینۀ سریع پاسخ یا پیوند (لینک)‌های کوتاه، وضعیت کلاس را نقشه‌برداری کنید. نتیجه این ارزیابی مبنای برنامه جبرانی شما خواهد بود.

۲. درمان فوری: تدریس ترمیمی با رویکرد کلاس جبرانی معکوس

شما نمی‌توانید هم کل محتوای سال قبل و هم محتوای جدید را در یک سال تدریس کنید. راه‌حل هوشمندانه، اولویت‌بندی مفاهیم (ستون فقرات یا پیش‌نیازها) و استفاده از یادگیری تلفیقی است. به طور عملیاتی پیشنهاد می‌کنم:
 ۱ جلسه‌های حضوری را فقط به انجام کارهای عملی، حل مسئله، فعالیت‌های آزمایشگاهی، گفت‌وگو و تدریس مفاهیم بسیار چالش‌برانگیز اختصاص دهید.

در پایان

همکاران عزیز، قرار نیست کاری را که هشت ماه از آن گذشته است، شما در یک سال به تنهایی جبران کنید. قرار است با هوشمندی، اولویت‌بندی و کمک‌گرفتن از ابزارهای درست از «شکاف یادگیری» بکاهید. فراموش نکنید که شما فقط معلم نیستید، شما در این شرایط خاص «طراح تجربه یادگیری» هستید.

به فناوری آموزشی نه به عنوان وسیله‌ای لوکس، که به عنوان «عصایی هوشمند» در این مسیر پرپیچ و خم نگاه کنید. از ویدئوهای کوتاه، ارزیابی تطبیقی، هوش مصنوعی مولد و ابزارهای پاسخ‌دهی کلاسی استفاده کنید تا بار شناختی از دوش شما برداشته شود و فرصت بیشتری برای «انسان بودن در کنار دانش‌آموزان» داشته باشید.

نظر به شرایطی که در آن قرار داریم با مدرسه، با اعتماد و با بهره‌گیری از تمام ابزارهای هوشمندی که در اختیار داریم، سال تحصیلی جدید را با یک نفس عمیق، یک برنامه واقع‌بینانه و قلبی‌پراز امید آغاز کنیم! می‌شود، چون شما هستید.

پی‌نوشت‌ها

- 1 HSP
- 2 Diffit
- 3 Magic School AI
- 4 e-portfolio

فرصت تجربه سازی از انتقال محتوا تا طراحی تجربه یادگیری

اشاره

بسیاری از معلمان این تجربه را داشته اند که با وجود توضیح کامل درس، اجرای تمرین و حتی تکرار چند باره مطالب، بخشی از دانش آموزانشان همچنان در درک مفاهیم مشکل دارند. گاهی هم دانش آموز می تواند مطالب کتاب را حفظ کند، اما در کاربرد آن در موقعیت واقعی ناتوان است. این مسئله نشان می دهد که میان تدریس و یادگیری تفاوت وجود دارد. «توضیح خوب معلم لزوماً به معنای یادگیری مؤثر نیست». یادگیری زمانی عمیق ترمی شود که دانش آموز در فرایند آموزش نقش فعال داشته باشد، تجربه کرده باشد، بازخورد گرفته باشد و بتواند آموخته های خود را در موقعیت های واقعی به کار بیند. به همین دلیل، نگاه جدید به آموزش، از «ارائه محتوا به طراحی تجربه یادگیری» تغییر کرده است.

کلیدواژه ها

طراحی آموزشی، طراحی تجربه یادگیری، یادگیری

سارا بنی عامریان

دکترای تکنولوژی آموزشی

رفع یک ابهام رایج: طرح درس کجای این فرایند قرار می گیرد؟

در کنار این دو مفهوم، اصطلاح طرح درس نیز زیاد به کار می رود. طرح درس، معمولاً به برنامه ای گفته می شود که معلم برای اجرای یک جلسه یا چند جلسه آموزشی تهیه می کند. یعنی مشخص می کند هدف درس چیست، چه فعالیت هایی انجام می شود و ارزشیابی چگونه انجام می شود. بنابراین، طرح درس بیشتر به اجرای عملی تدریس در کلاس مربوط است.

به طور خلاصه می توان گفت، طراحی آموزشی چارچوب علمی برنامه ریزی آموزش است، طراحی تجربه یادگیری بر کیفیت و نوع تجربه یادگیری دانش آموز تمرکز دارد و طرح درس برنامه اجرایی معلم برای یک جلسه یا چند جلسه کلاس است.

چرا آموزش امروز به طراحی تجربه یادگیری نیاز دارد؟

دانش آموزان امروز در دنیای زندگی می کنند که دسترسی به اطلاعات بسیار آسان شده است. در چنین شرایطی، نقش مدرسه دیگر صرفاً انتقال اطلاعات نیست، زیرا دانش آموز می تواند بسیاری از اطلاعات را از فضای مجازی، ویدئوهای آموزشی یا ابزارهای هوشمند دریافت کند. آنچه اهمیت بیشتری پیدا کرده است، توانایی تحلیل،

نیز مورد توجه قرار می گیرند. در این رویکرد، معلم تنها انتقال دهنده دانش نیست، بلکه طراح موقعیت هایی است که دانش آموز بتواند در آن ها کشف کند، تمرین کند و معنا بسازد (Hokanson, & Clinton & Monica, 2015).

معرفی چپستی
طراحی تجربه های
یادگیری

فیلم آموزشی

طراحی آموزشی و طراحی تجربه یادگیری

اگرچه طراحی آموزشی و طراحی تجربه یادگیری به یکدیگر نزدیک اند، اما یکسان نیستند. در طراحی آموزشی، بیشتر بر ساختار و برنامه ریزی آموزش تمرکز است، یعنی اینکه اهداف یادگیری چگونه تعیین شوند، محتوا چگونه سازمان دهی شود، چه روش ها و رسانه هایی به کار روند و یادگیری چگونه ارزیابی شود. به بیان ساده، در این رویکرد بیشتر پرسیده می شود: «معلم چگونه آموزش دهد؟» در مقابل، طراحی تجربه یادگیری بر تجربه ای که دانش آموز در فرایند یادگیری دارد تمرکز می کند. در این نگاه، پرسش اصلی این است: «دانش آموز چگونه یاد می گیرد و چه تجربه ای از یادگیری خواهد داشت؟» بنابراین، علاوه بر محتوا، عواملی مانند مشارکت، تعامل، انگیزه، فعالیت عملی و ارتباط یادگیری با زندگی واقعی